

„LUISAS BRAILIS – rašto akliesiems išradėjas“

(1809 – 1952)

Iš ciklo „Žymūs pasaulio žmonės“

Parengė: Daiva Jucikaitė,
Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vyr. bibliotekininkė
2014 m.

„LUISAS BRAILIS – rašto akliesiems išradėjas“

- ♦ Prancūzas **Luisas Brailis**, būdamas trejų metų, apako.
- ♦ Būdamas 16-os metų išrado skaitymo būdą, kurio pagrindą sudaro iškilų taškelių modelis.
- ♦ Kiekvienas taškelių rinkinys atitinka abėcėlės raidę.
- ♦ Pirštų galais liسدamas šių iškilumų rinkinius, aklasis gali skaityti.
- ♦ Viena ranka skaitomi taškeliai, o antra – užčiuopiama kita eilutė.
- ♦ Skaityti galima ne tik akimis, bet ir pasitelkiant lytėjimo jutimą.

„LUISAS BRAILIS – rašto akliesiems išradėjas“

"Trejų metų Luji sykį buvo paliktas namuose be priežiūros. Neilgai galvodamas, mažylis prasigavo į tėvo darbo kambarį. Čia, ant varstoto, rado peilį ir ėmė saviškai meistrauti. „Besidarbuodamas“ netyčiomis bakstelėjo peilio smaigaliu į akį. Vietinis gydytojas buvo bejėgis ką nors pagelbėti. Prasidėjo simpatinis akių uždegimas, netrukus vaikas apako ir antrąją akimi. Aklas vaikas - tai skaudi nelaimė ir didis rūpestis šeimai. Tolesnis tokio vaiko likimas anais laikais buvo gana liūdnas. „Šita Prancūzijos balniaus šeimos nelaimė, kad ir kaip keista, atnešė laimę viso pasaulio akliesiems“, - vėliau per žemynus nuskries sparnuotas ir didžiai prasmingas posakis."

Iš V.V. Toločka. *"Skaitantys pirštai. Aklujų rašto istorijos apybraiža."*
Vilnius, 2009.

„LUISAS BRAILIS – rašto akliesiems išradėjas“

2009 m. išleista **2 €** proginė moneta, skirta Luisui Brailiui.

„Šiandien brailio raštas man reikalingas kiekviename žingsnyje. Juo naudojuosi visur ir visada. Skaitau knygas, rašau eiles, įvairiausius užrašus, susirašinėju su draugais... “

Tadas Matusevičius

„LUISAS BRAILIS – rašto akliesiems išradėjas“

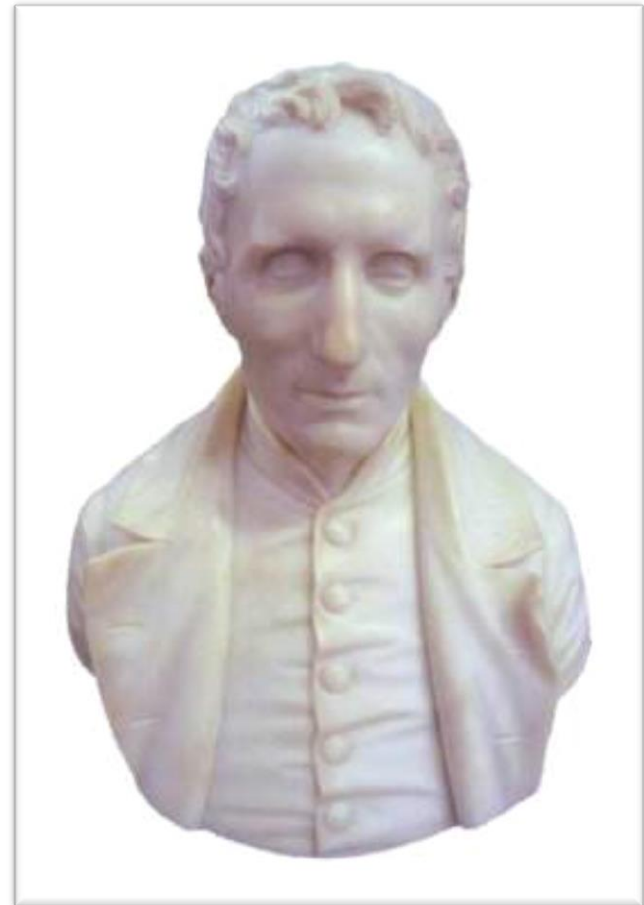
Luji Brailiui

Iš taškų sau paminklą pastatęs, Per
anksti išėjai į kapus, bet aklieji
pasaulį jau mato, čiupinėdami
tavo taškus.

Jeigu būtum ir šimtą gyvenęs,
Gal nebūtum padaręs daugiau,
Ir todėl palikai šitą žemę, -
Neturėjai ką veikt čia ilgiau.

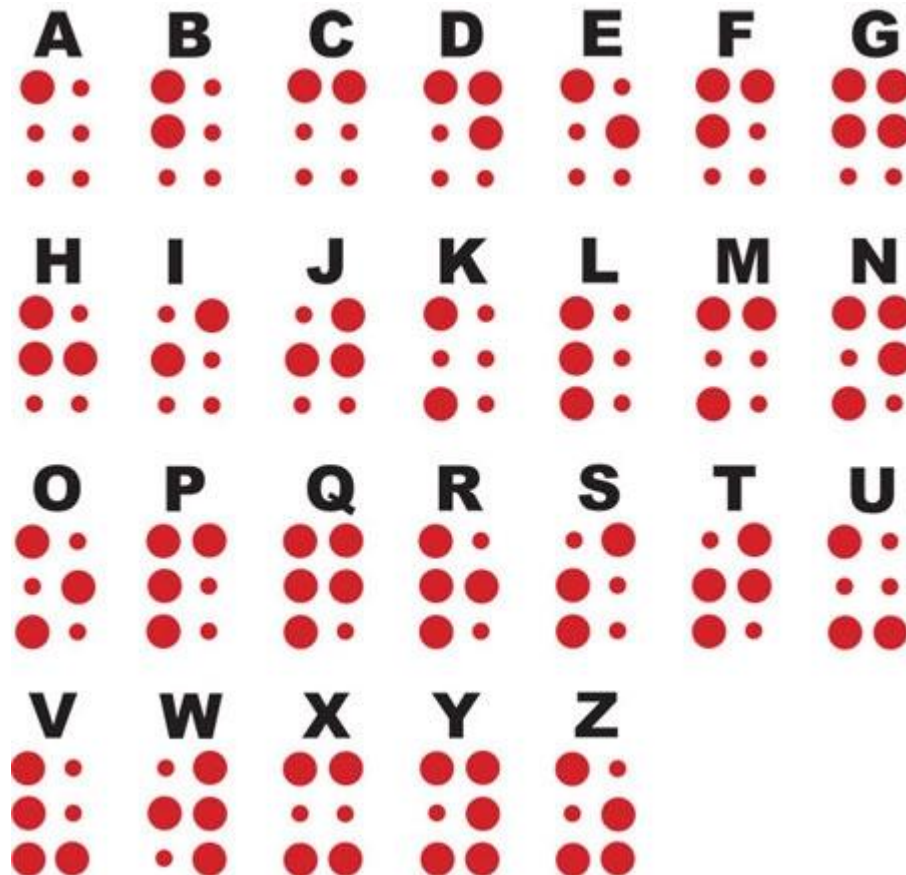
Padarei, ką atlikti turėjai.
Niekas tavo žvaigždės neužstos,
Ir už tai visi žemės aklieji
Tavo vardą minės nuolatos.

Vaclovas Areima

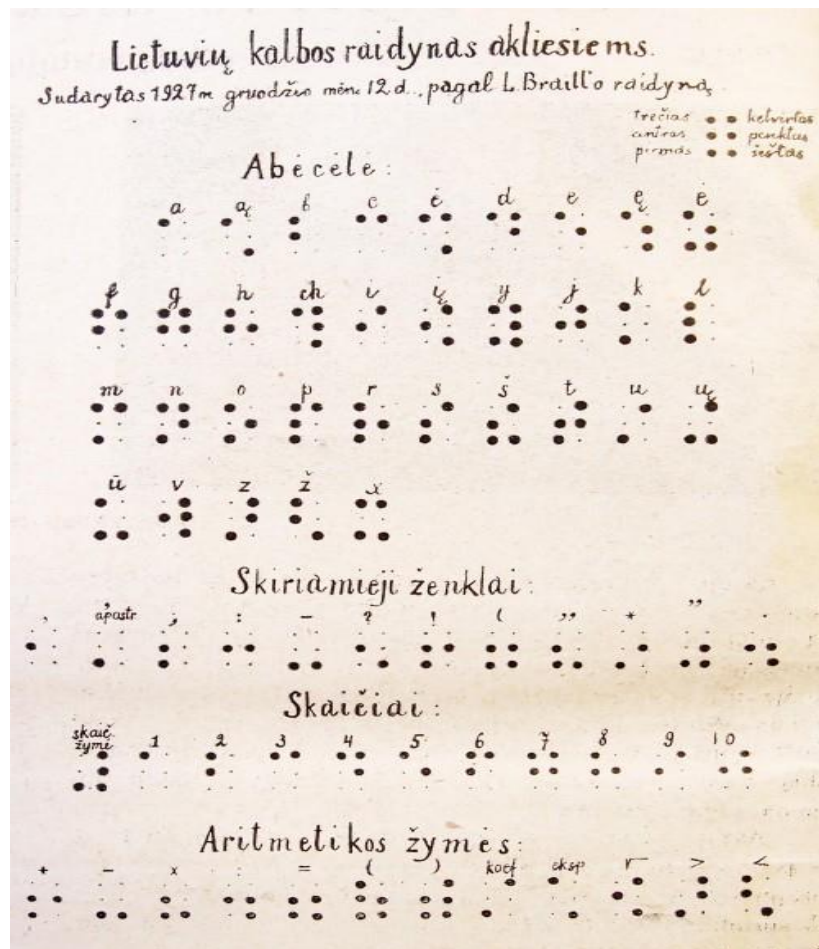
Luisas Brailis

Brailio raštas išrastas 1829 m. Paryžiaus (Prancūzija) Aklųjų institute

Nuo **1878 m.** Brailio raštas
priimtas visame pasaulyje.

Brailio raštas lietuvių kalba

L. Brailio abėcėlę lietuvių kalbai **1927 m.** pritaikė **P. Daunys**, remdamasis latvių, vokiečių bei kitų lotynų abėcėlės kalbų abėcėlėmis.

Nuo **1928 m.** leidžiamos lietuviškos knygos aklyjų raštu.

Brailio abėcėlė lietuvių kalba

A	Ą	B	C	Č	D	E	Ę	Ė	F	G
•	• •	• •	••	•• •	•• •	• •	• • •	• • •	•• •	•• ••
H	I	J	Y	J	K	L	M	N	O	P
•• ••	• •	• • •	•• •• ••	•• ••	• • •	•• •• ••	•• •• •	•• •• •	•• • •	•• •• ••
R	S	Š	T	U	Ū	Ų	V	Z	Ž	
•• •• ••	• • •	• • •	•• ••	• ••	•• •• ••	• ••	•• •• ••	•• •• ••	•• •• •	

„Niekas turbūt gyvenime nebuvo taip nudžiugęs, kaip aš, kada išmokau akliųjų raštu skaityti knygas.“

Pranas Daunys

Brailio raštas

♦ **Brailio rašto raidės arba skaitmens elementas** susideda iš šešių taškų, išdėstytų tinklelyje „du taškai horizontaliai ir trys taškai vertikalčiai“. Taškai tradiciškai sunumeruoti nuo 1 iki 3 iš viršaus į apačią kairiame stulpelyje ir nuo 4 iki 6 iš viršaus į apačią dešiniame stulpelyje.

♦ Iškilų taškų buvimas arba nebuvimas sudaro rašmens kodą.

♦ Iškilaus taško diametras sudaro maždaug 0,5 mm, atstumas tarp vertikalčių ir horizontalių taškų rašmens elemente yra maždaug 2,5 mm. Atstumas tarp šalia esančių rašmens elementų horizontaliai maždaug 3,75 mm, vertikalčiai – 5 mm.

♦ Standartinis aklių rašto lapas yra 280 X 280 mm ir maksimaliai turi 40–42 rašmenis linijoje ir 25 linijas.

Brailio raštas

- ◆ Brailio raštas yra skaitomas iš kairės į dešinę viena ar abiem rankom.
- ◆ Iš viso yra 63 galimi taškų išdėstymo variantai.
- ◆ Visos raidės ir skyrybos ženklai daugumoje raidynų gali būti pažymėti specialiais taškų deriniais.
- ◆ Kai kuriose kalbose yra vartojama sutraktuota Brailio rašmenų forma, kurioje keli deriniai atstoja dažnai pasikartojančius raidžių junginius ar net visus žodžius.
- ◆ Kai kurie žmonės taip įgudo skaityti Brailio raštu, kad per minutę gali perskaityti iki 200 žodžių!

Aklųjų raštas ir spauda

Aklųjų raštas – iškilus kontūro arba iškilų taškų abėcėlė akliems. Senovės Kinijoje aklieji galėjo perskaityti akmenyse iškaltus hieroglifus, Senovės Romoje IV a. pr. m. e. akliems buvo rašoma vaškinėse ar molinėse lentelėse reljefinėmis raidėmis.

XVIII a. pabaigoje Anglijoje sukurtas taškų ir linijų aklųjų raštas, XIX a. pradžioje – taškų ir karoliukų

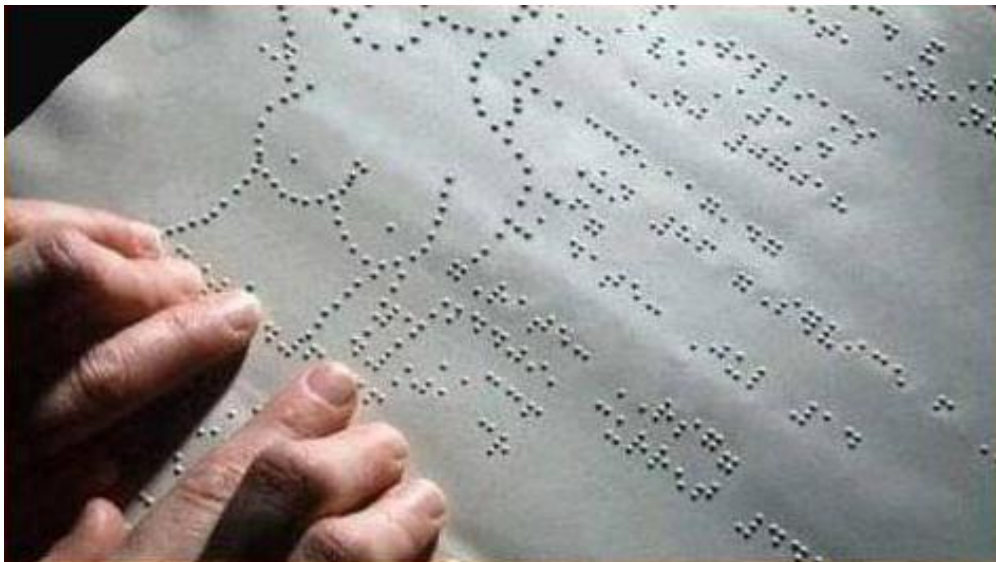
Aklųjų spauda – aklųjų raštu spausdinamos knygos ir kiti leidiniai.

Pirmoji knyga Brailio raštu išspausdinta Aklųjų institute Paryžiuje **1837** m. XIX a. antroje pusėje spauda pradėjo plisti Europos ir kai kuriose Azijos šalyse.

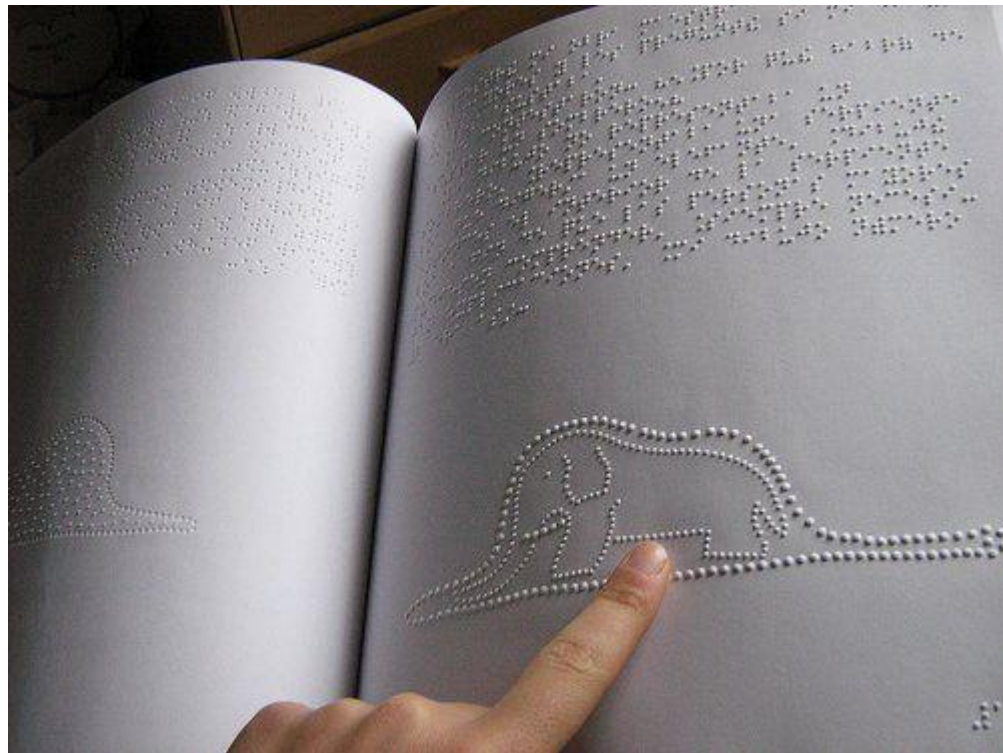
Toku būdu žmonės skaito Brailio raštą

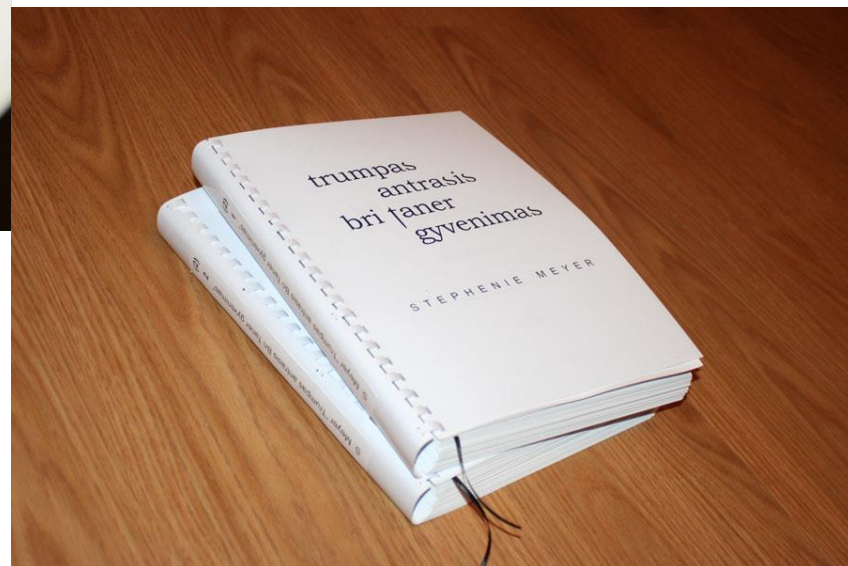
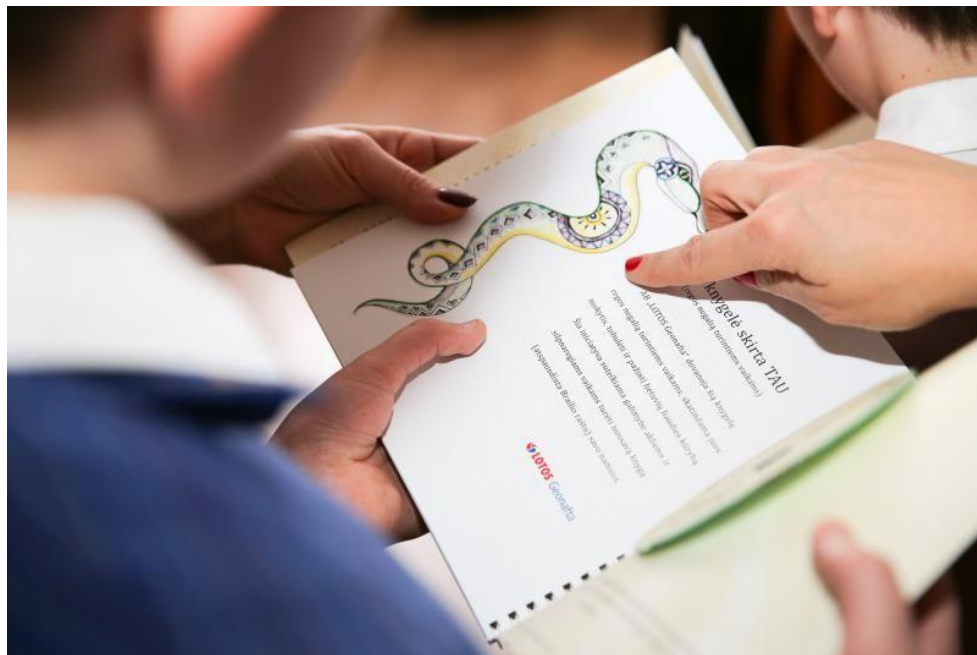
Toku būdu žmonės skaito Brailio raštą

Tokiu būdu žmonės skaito Brailio raštą

Knygos Brailio raštu

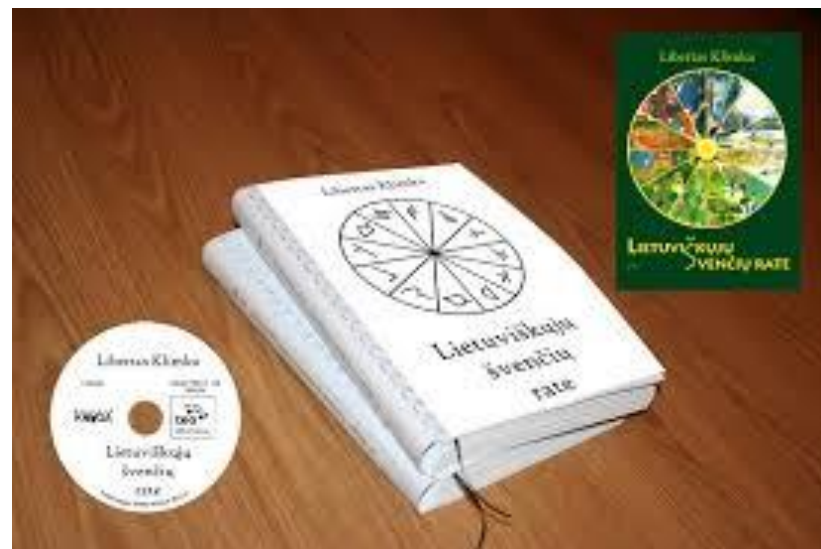
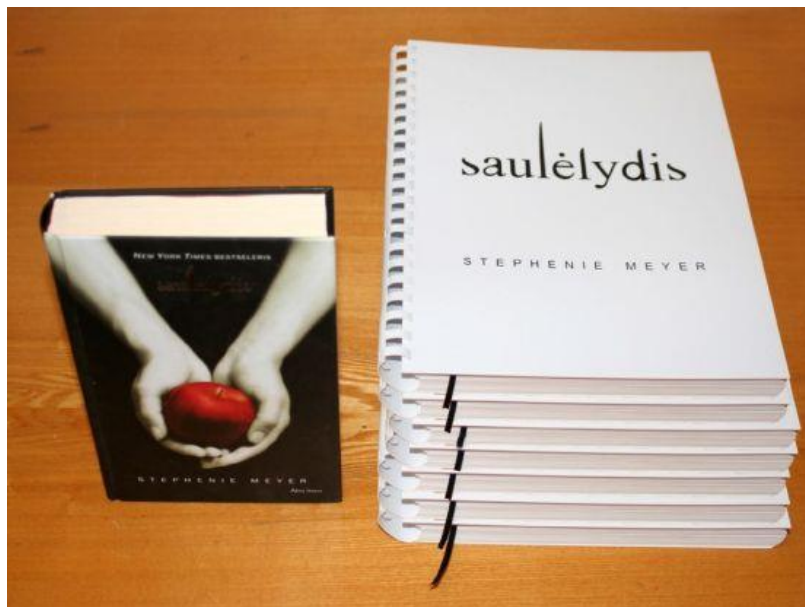
Knygos Brailio raštu

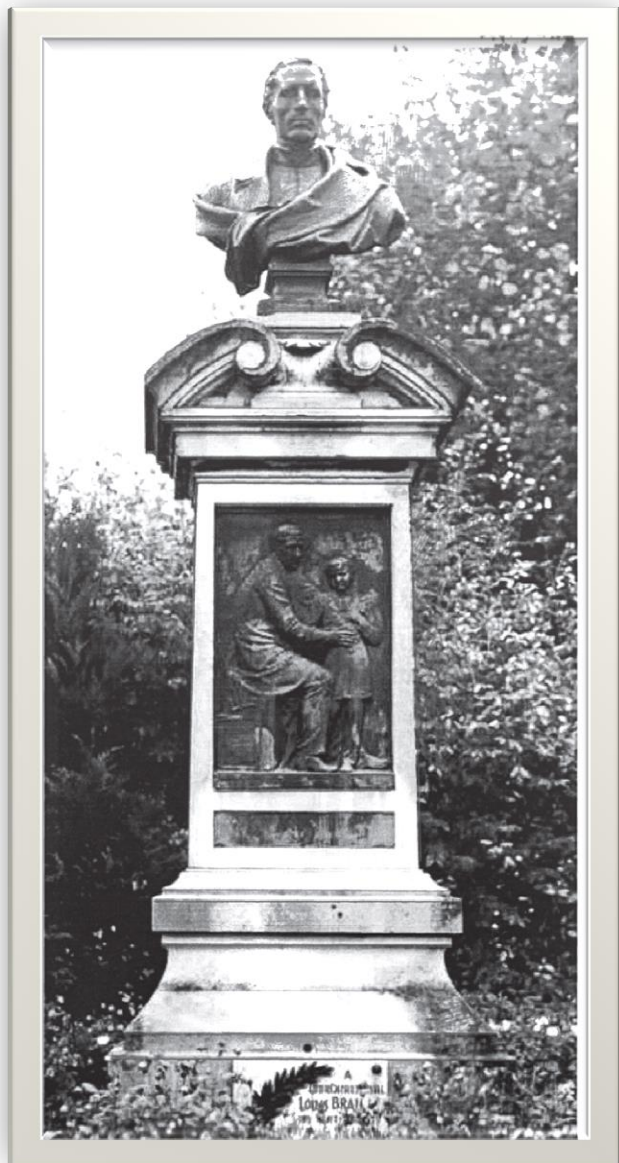
„...nuo dešimties metų skaitau Brailio raštu. Pirštai nepavargo. „Akinių“ jiems neprireikė. Skaitau, rašau ir kartais groju savo skaitančiais pirštais.“

Valentinas Vytautas Toločka

Knygos Brailio raštu

1887 m. centrinėje Kuvrė (Prancūzija) aikštėje Luisui Brailiui (aut. Etienne Leroux) buvo pastatytas paminklas.

„...genialus Luji Brailio atradimas dar ilgai ir patikimai tarnaus akliesiems žmonėms.

Tvirčiausias argumentas, garantuojantis jo perspektyvumą, yra tai, kad Brailio raštas užtikrina visišką savarankiškumą jį naudojančiam žmogui.“

Saulius Plepys

Luiso Brailio skulptūrinis portretas Lietuvos aklųjų bibliotekoje

„Mylėkime Brailį ir vertinkime jo
neįkainojamą palikimą.“

*Dainininkė
Beatričė Grincevičiūtė*